

ANALIZA ANKETE

PRIVREDNIH SUBJEKATA OPĆINE ZAVIDOVIĆI

ZAVIDOVIĆI JANUAR 2018

www.raz.ba

ADRESA:
Ulica Radnička 13
72 220 Zavidovići
Bosna i Hercegovina

SADRŽAJ

SADRŽAJ.....	2
UVOD.....	3
1.1. Svrha ankete.....	3
1.2. Metodologija.....	3
1.3. Uzorak.....	3
2. OSNOVNE INFORMACIJE O PREDUZEĆIMA/ OBRTIMA.....	4
3. MEĐUNARODNO POSLOVANJE.....	5
4. ZADOVOLJSTVO PRIVATNOG SEKTORA USLUGAMA OPĆINSKE UPRAVE I RAZVOJNE AGENCIJE.....	5
4.1. Poznavanje usluga općinske administracije.....	5
4.2. Zadovoljstvo uslugama općinske administracije/Agencije za LER za privatni sektor.....	7
4.3. Saradnja privatnog sektora sa javnim sektorom.....	9
5. ZADOVOLJSTVO PRIVATNOG SEKTORA KOMUNALNIM USLUGAMA.....	10
6. INVESTICIJE, INVESTICIONI PLANOVI I RADNA SNAGA.....	13
7. ZAKLJUČAK.....	15

1. UVOD

Tokom decembra 2017 i januara 2018. godine, Razvojna agencija Zavidovići je provela anketu sa ciljem da dođe do seta kvantitativnih i kvalitativnih informacija o profilu preduzeća koja posluju u prioritetnim sektorima privrede uključujući osnovni profil preduzeća, informacije o ukupnom plasmanu proizvoda po geografskim oblastima.

Anketa je također imala za cilj da se dobiju informacije o budućim planovima poduzeća, u smislu investicija i zapošljavanja novih kadrova. Dio ankete se odnosio na radnu snagu čiji cilj je bio da se dobiju informacije o trendovima u zapošljavanju te informacije o nedostatku specifičnih profesija i kvalifikacija koja su bitna za razvoj preduzeća.

Poseban dio ankete odnosio se na zadovoljstvo privatnog sektora uslugama gradske administracije i saradnjom sa organima lokalne vlasti. Anketa je dijelom posvećena i ispitivanju zadovoljstva privatnog sektora javnim uslugama i odnosima sa lokalnom upravom.

1.1. Svrha ankete

Svrha ankete bila je dobiti povratne informacije od privatnog sektora o setu usluga koje pružaju gradske službe i javna preduzeća koja su u nadležnosti općine Zavidovići. Dobijeni rezultati bit će iskorišteni za poboljšanje kvalitete pruženih usluga prema privatnom sektoru, a u cilju uspostavljanja kvalitetnijeg javno-privatnog dijaloga u općini Zavidovići.

1.2. Metodologija

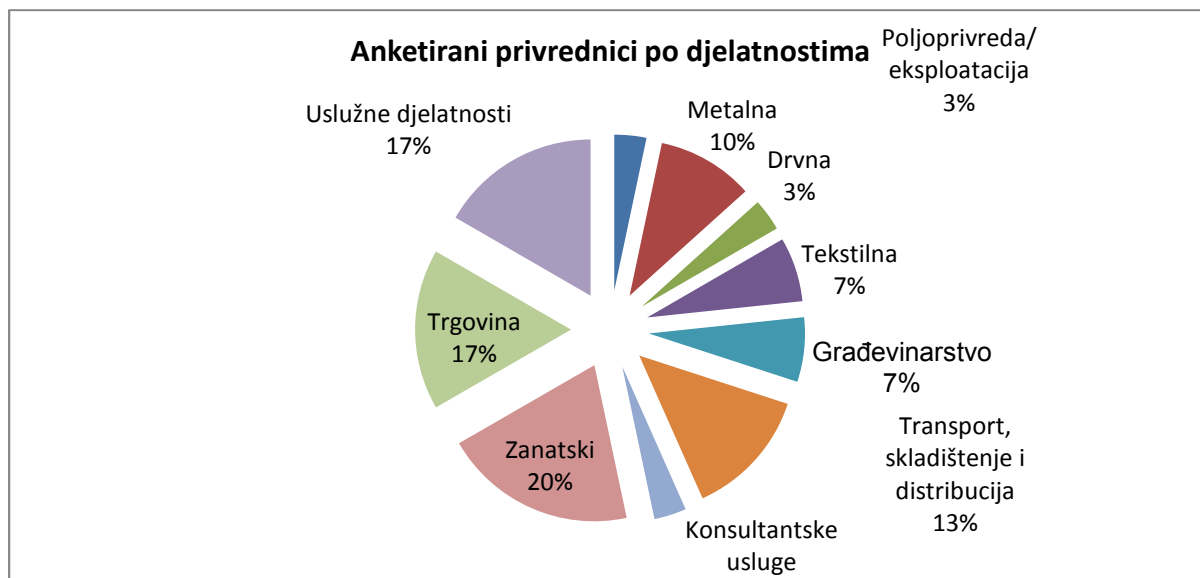
Anketa je ciljano provedena na uzorku od 30 mikro, malih, srednjih i velikih preduzeća iz sektora: metaloprerađivački, drvoprerađivački, tekstilni, građevinarski, zanatski, trgovina, ugostiteljstvo, uslužni sektor, vodeći računa o teritorijalnoj zastupljenosti na cijelom području općine Zavidovići. Anketa se sastojala od 58 pitanja, podijeljenih u 6 setova, za čije popunjavanje je u prosjeku potrebno 15 minuta. Anketirana preduzeća su veoma raznolika od broja stalno zaposlenih (do 1, 3-9, 10-50, 50-249 i preko 250), visine godišnjeg prihoda (do 50.000 KM, 50.000 – 500.000, 500.000 – 1 miliona KM, 1 -2 miliona KM, 2-10 miliona KM i preko 10 miliona KM), do sektora poslovanja (drvni, metalni, tekstilni i drugi), godine osnivanja, lokacije preduzeća.

1.3. Uzorak

Anketa je rađena na uzorku od 30 predstavnika privatnog sektora. Podatke koje smo dobili kroz upitnik smatramo mjerodavnim i reprezentativnim jer su ankete poslane vodećim poduzećima iz ranije navedenih sektora.

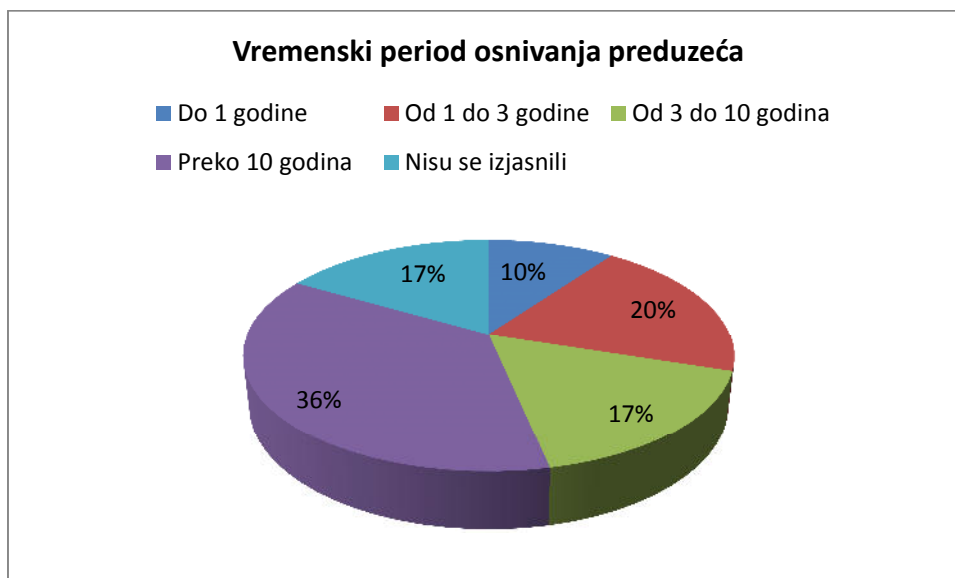
Drvoprerađivačka, metaloprerađivačka i tekstilna industrija su najzastupljenije u našoj općini po broju zaposlenih i visini prosječnog godišnjeg prihoda.

Preduzeća koja su zastupljena u ovim industrijama bave se primarnom proizvodnjom do izrade gotovih proizvoda. Industrija tekstila i kože proizvodi lohn proizvode. Određeni broj anketa smo dobili od strane preduzeća iz oblasti trgovine i pružanja usluga.

2. OSNOVNE INFORMACIJE O PREDUZEĆIMA/ OBRTIMA

Vremenski period od osnivanja preduzeća na uzorku od 30 ispitana predstavnika privatnog sektora podijeljen je na one do 1 godine, 1-3, 3-10 i starije od 10 godina. Također, pojedin privredni subjekti nisu dali informacije o starosti preduzeća

3. MEĐUNARODNO POSLOVANJE

Od ukupnog broja anketiranih privrednih subjekata njih 10 ili 33,33 % ima kontinuiran ili povremeni izvoz. Kada je u pitanju uvoz, od ukupnog broja anketiranih privrednih subjekata njih 5 ili 16,66 % kontinuirano uvozi, 2 privredna subjekta povremeno uvoze dok ostali nisu imali uvoza.

Od zemalja u koje izvoze privredni subjekti najzastupljenije su : Zemlje bivše Jugoslavije (osim Hrvatske i Slovenije) u koje izvozi 8 od 10 privrednih subjekata, zatim Hrvatska i Slovenija 5 od 10 te ostale članice EU u koje izvozi 7 od 10 privrednih subjekata. Određni broj izvoza se ostvari i u zemlje Bliskog istoka, USA, Kanade te Švedske i Norveške.

4. ZADOVOLJSTVO PRIVATNOG SEKTORA USLUGAMA OPĆINSKE UPRAVE I RAZVOJNE AGENCIJE

4.1. Poznavanje usluga općinske administracije

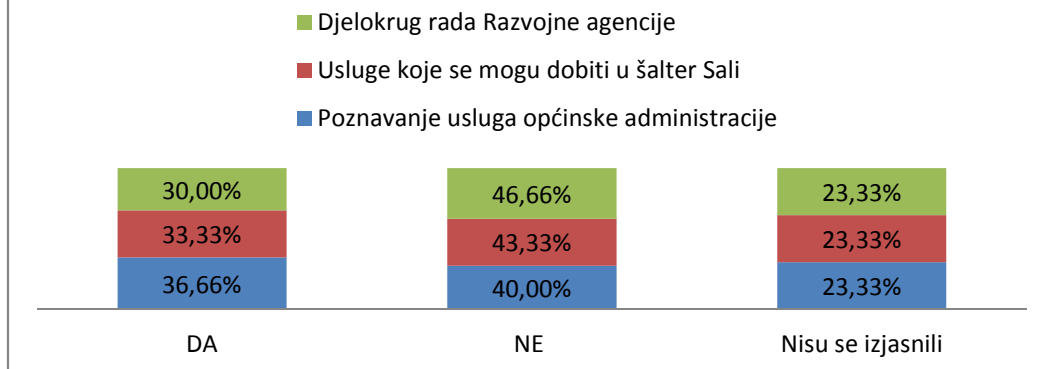
Prvi set pitanja odnosi se na poznavanje usluga koje vrši općinska administracija, informacije koje se mogu dobiti u općinskoj šalter sali i u Razvojnoj agenciji Zavidovići. Privrednim subjektima je data je mogućnost da na ova pitanja odgovore sa DA ili NE.

Na pitanje „Da li smatrate da ste u dovoljnoj mjeri upoznati sa uslugama koje pruža vaša općinska administracija poslovnom sektoru“, 7 poduzeća ili 23,33% nije odabralo ni jedan od ponuđenih odgovora, 11 preduzeća ili 36,66 % odabralo je odgovor „DA“ , 12 ili 40,00 % odabralo je odgovor „NE“ .

Na pitanje: „Da li ste u potpunosti informirani o uslugama koje možete dobiti u šalter sali“, 10 ili 33,33 % preduzeća odabralo je odgovor „DA“, 13 ili 43,33 % odabralo je odgovor „NE“, a 7 ili 23,33% poduzeća nije odabralo ni jedan od ponuđenih odgovora.

Na pitanje : „Da li smatrate da ste upoznati sa djelokrugom rada Agencije za lokalni ekonomski razvoj“ , 9 ili 30,00 % poduzeća odabralo je odgovor „DA“, 14 ili 46,66 % poduzeća odabralo je odgovor „NE“, 7 ili 23,33 % poduzeća nije odabralo ni jedan od ponuđenih odgovora.

Pregled poznavanja usluga općinske administracije i Razvojne agencije

Na osnovu analize podataka može se reći da većina preduzeća u općini Zavidovići nije upoznata sa uslugama općinske administracije kao ni sa setom usluga koje mogu dobiti u šalter Sali. Razlog tome može biti: u neinformiranosti privatnog sektora kao i slaboj promociji usluga općinske administracije. Vidljivo je, također, da preduzeća u znatnoj mjeri nisu upoznata ni sa djelokrugom rada Razvojne agencije Zavidovići-RAZ, koja je osnovana 2006. godine (46.66% anketiranih privrednih subjekata), što može biti rezultat slabe promocije usluga Razvojne agencije.

Lokalna uprava, kao i Razvojna agencija moraju povećati napore u promociji svojih usluga putem web i fb stranice, radijskih emisija, redovnih susreta sa privrednicima, izradom različitog promotivnog materijala.

4.2. Zadovoljstvo uslugama općinske administracije/Agencije za LER za privatni sektor

Ovaj dio ankete ispituje nivo zadovoljstva privatnog sektora uslugama općinske administracije i Razvojne agencije Zavidovići. U anketi je ponuđeno 15 usluga i „Drugo“ pod rednim brojem 16

Vrsta usluge	Broj preduzeća koja su koristila uslugu	% od ukupnog broja anketiranih
Informacije od značaja za poslovanje	12	40,00 %
Podrška razvoju poslovne infrastrukture	10	33,33 %
Usluge poslovnog povezivanja	8	26,66 %
Podrška udruženjima preduzetnika	8	26,66 %
Pomoć u osnivanju preduzeća	10	33,33 %
Predstavljanje vašeg preduzeća na opštinskoj internet prezentaciji, u brošuri o lokalnoj privredi	6	20,00 %
Unapređenje marketinških i komunikacijskih kapaciteta	2	6,66 %
Finansijska i/ili tehnička podrška za učešće na sajmovima	4	13,33 %
Izbor lokacije za investiranje	4	13,33 %
Informacije o izdavanju građevinskih dozvola na internet	1	3,33 %
Ubrzano izdavanje dozvola	1	3,33 %
Dostupnost paketa podsticaja i olakšica za privredu	6	20,00 %
Pružanje podataka o dostupnoj radnoj snazi i pomoć u procesu prekvalifikacije ili organizovanju obuke radne snage za potrebe investitora	3	10,00 %
Profesionalno usavršavanje	4	13,33 %
Posredovanje u komunikaciji sa institucijama višeg hijerarhijskog nivoa	7	23,33 %
Drugo – navedite šta:		

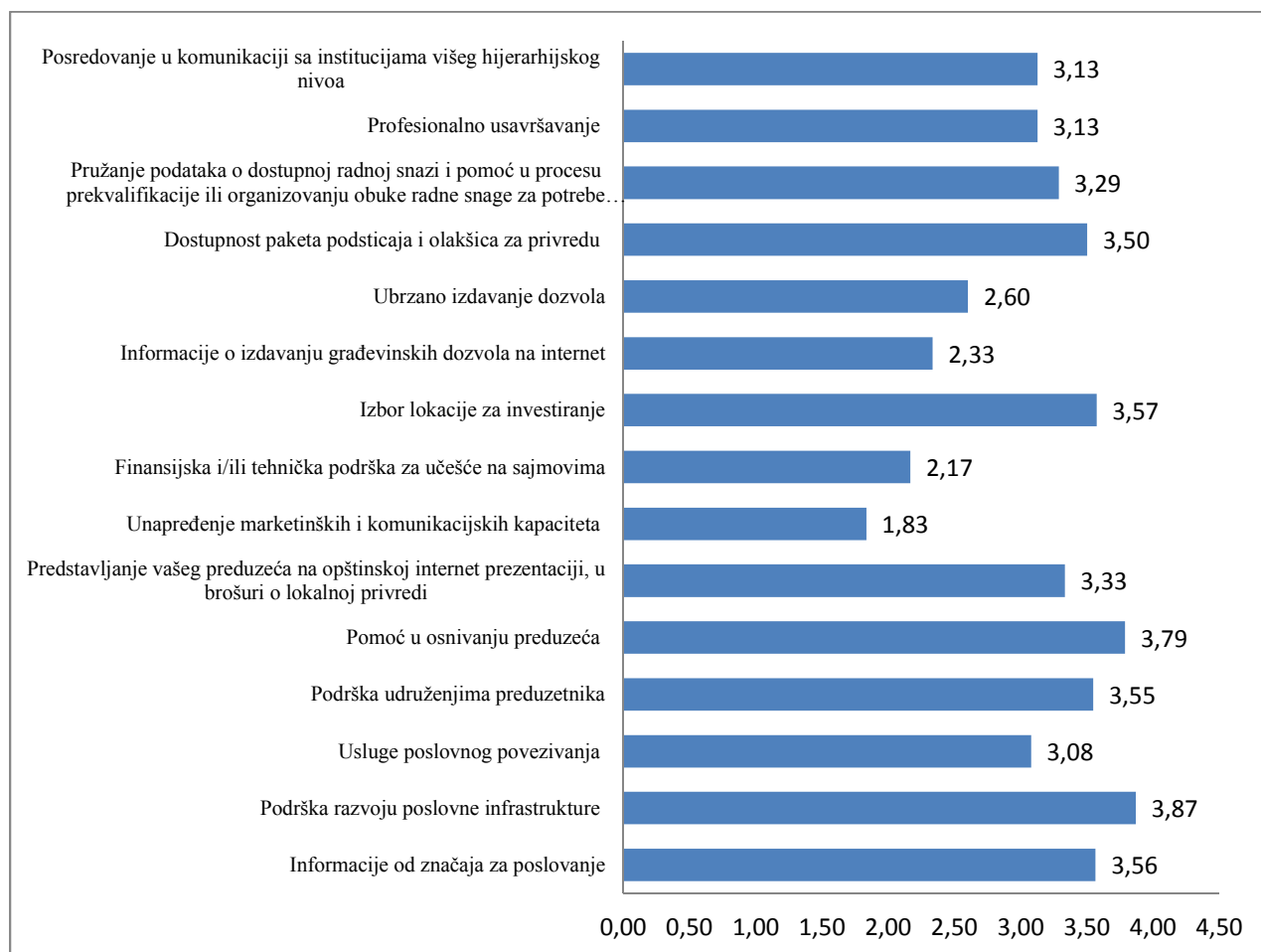
Kao što se vidi iz prethodne tabele najčešće korištene usluge su : Informacije od značaja za poslovanje 12 privrednih subjekata ili 40,00 % je odabralo odgovor DA, dok se ostalih 60,00 % nije izjasnilo

Ono što je značajno istaći, jeste i činjenica da su sve ponuđene usluge korištene barem jedan puta (od anketiranog uzorka)

Zadovoljstvo privatnog sektora izraženo prosječnim ocjenama

Privatni sektor mogao je izraziti svoje zadovoljstvo uslugama davanjem ocjena na skali od 1 do 5 (1- nisam uopće zadovoljan/na, 5-veoma sam zadovoljan/na) pruženim uslugama

Prosječna ocjena kvaliteta usluga općinske administracije/Agencije za LER

Najviša prosječna ocjena 3,87 data je za uslugu: podrška razvoju poslovne infrastrukture

Dok je najniža prosječna ocjena 1,83 data za uslugu Unapređenje marketinških i komunikacijskih kapaciteta.

Zapažanje: Iako su prosječne ocjene relativno dobre za nivo privredne aktivnosti naše općine, smatramo da je broj anketiranih preduzeća koja su koristila ove usluge jako mali i da bi u budućnost trebalo poraditi na unapređenju marketinške strategije Općine, kako bi mnogo veći broj privrednih subjekata bio u prilici da koristi pomenute usluge i na taj način dao relevantnu povratnu informaciju o svome zadovoljstvu.

4.3. Saradnja privatnog sektora sa javnim sektorom

VRSTA SARADNJE	BROJ PREDUZEĆA KOJA SU SARADIVALA SA OPĆINOM	% OD UKUPNOG BROJA ANKETIRANIH
Učešće u anketiranju lokalnog poslovnog sektora	9	30,00 %
Ukoliko ste ranije učestvovali u anketi poslovnog sektora, da li ste dobili povratne informacije o rezultatima ankete i preduzetim mjerama za unapređenje usluga i saradnje?	3	10,00 %
Učešće u procesu strateškog planiranja (kao član Komisije za strateško planiranje ili radne grupe)	1	3,00 %
Učešće u javnim raspravama i javnim uvidima povodom usvajanja strateško-planskih dokumenata (strategija razvoja, prostorni plan, urbanistički plan, regulacioni planovi, i dr.)	4	13,33 %
Konsultovanje privatnog sektora prilikom definisanja i donošenja Odluka o vrstama i visini lokalnih taksi i naknada	5	16,66 %
Učešće u radu Privrednog savjeta, Savjetodavnog odbora za pomoć privredi, ili drugog tijela za unapređenje poslovnog okruženja na lokalnom nivou)	4	13,33 %
Redovne konsultacije/sastanci sa načelnikom opštine - navedite koliko često	4	13,33 %
Učešće na okruglim stolovima privrednika i javnog sektora	1	3,00 %
Privatno-javno partnerstvo (ukoliko je odgovor DA, navedite tip i vrstu PJP)	1	3,00 %
Drugo, navedite:		

Najčešći oblik saradnje je se odnosio na anketiranje lokalnog poslovnog sektora 30,00 % Najviše preduzeća (90% - 100%) izjasnilo se da nije surađivalo sa općinskom administracijom na slijedećim temama:

- Učešće u procesu strateškog planiranja (kao član Komisije za strateško planiranje ili radne grupe)
- Učešće na okruglim stolovima privrednika i javnog sektora

Zaključak/ Zapažanje:

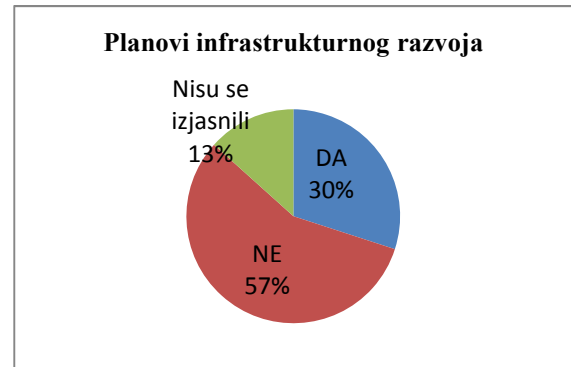
Analizom podataka iz ankete vidljivo je da se saradnja između privatnog i javnog sektora najviše bazira na anketiranju. Isto tako vidljiva je niska uključenost anketiranih poduzeća u procesima strateškog planiranja, konsultiranju kod donošenja odluka o lokalnim taksama i naknadama i radu tijela za lokalni ekonomski razvoj.

5. ZADOVOLJSTVO PRIVATNOG SEKTORA KOMUNALNIM USLUGAMA

Anketom su postavljena slijedeća pitanja vezano za zadovoljstvo privatnog sektora komunalnim uslugama:

Da li ste upoznati sa planovima infrastrukturnog razvoja opštine (putem interneta, medija, direktnim uvidom ili na drugi način)?

Od ukupnog broja anketiranih poduzeća (30), 17 ili 56,66% poduzeća nije upoznato sa planovima infrastrukturnog razvoja opštine, dok je 9 ili 30% poduzeća upoznato sa ovim planovima, 4 ili 13,33% poduzeća nije se izjasnilo.

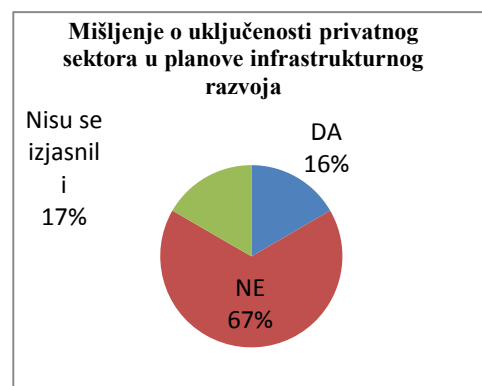
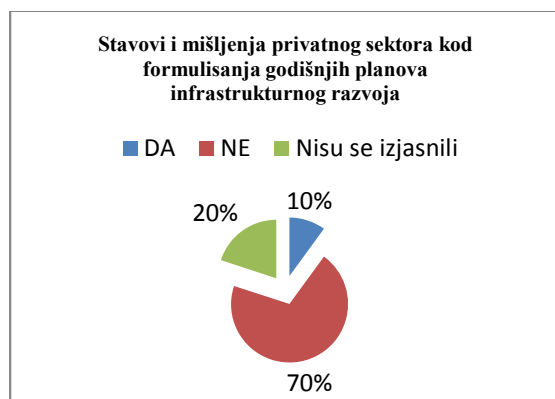

Da li smatrate da se prilikom formulisanja i usvajanja godišnjih planova infrastrukturnog razvoja i unapređenja komunalnih usluga u dovoljnoj mjeri uzimaju u obzir stavovi i mišljenje privatnog sektora?

Od ukupnog broja anketiranih poduzeća (30), 21 ili 70,00% poduzeća smatra da se u nedovoljnoj mjeri uzimaju u obzir stavovi privrednog sektora, dok je 3 ili 10% odgovorilo sa DA, 6 ili 20,00% poduzeća nije se izjasnilo.

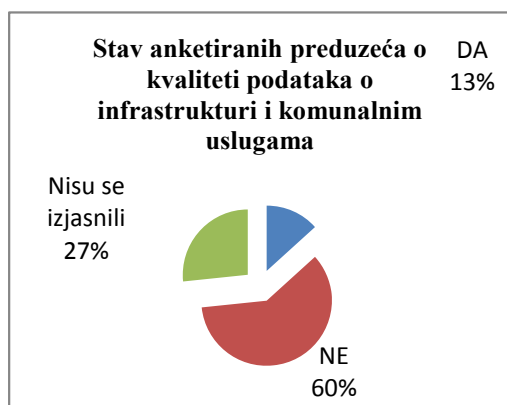
Da li je vaše preduzeće bilo u prilici da da svoj doprinos u tom procesu?

5 privrednih subjekata ili 16,66% je bilo u prilici da da svoj doprinos, 20 ili 66,66% poduzeća nije bilo u prilici da da svoj doprinos, dok 5 poduzeća se nije izjasnilo.

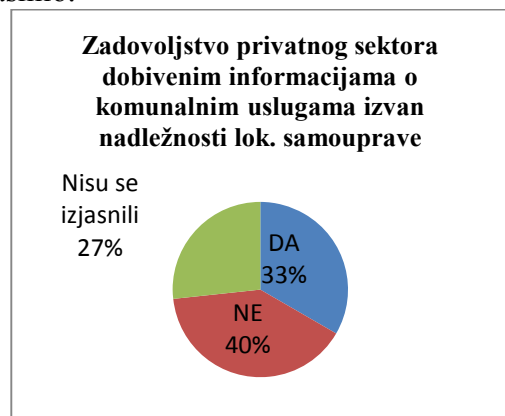
Da li, po vašem mišljenju, opština ima kvalitetno uređene podatke o infrastrukturi, vrsti i cijeni komunalnih usluga u poslovnim/industrijskim zonama i/ili na parcelama koje se nude na prodaju i/ili korišćenje potencijalnim investitorima?

Veoma mali broj preduzeća 4 ili 13,33% je mišljenja da opština ima kvalitetno uređene podatke o infrastrukturi, vrsti i cijeni komunalnih usluga, dok 18 ili 60% preduzeća ne dijeli takvo mišljenje, a 8 ili 26,66% se nije izjasnilo

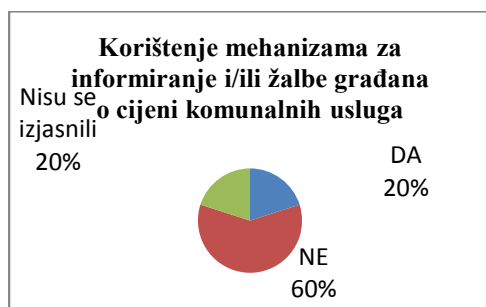
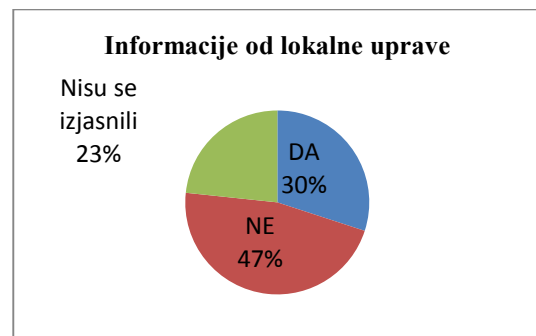
Da li je opštinska uprava/Agencija za LER bila u stanju da vam pruži podatke i o cijenama komunalnih usluga koje nisu u nadležnosti lokalne samouprave?

Od ukupno 30 anketiranih preduzeća, 10 ili 33,33% misli da su opštinska uprava i lokalna razvojna agencija u stanju da pruže informacije o cijenama komunalnih usluga koje nisu u nadležnosti lokalne uprave, 12 ili 40% preduzeća ne misli da se mogu pružiti takve informacije od strane opštinske administracije i lokalne razvojne agencije, 8 ili 26,66% preduzeća nije se izjasnilo.

Da li ste ikada bili u prilici da i sami zatražite takve podatke od opštinske uprave i da li ste bili zadovoljni kvalitetom informacija?

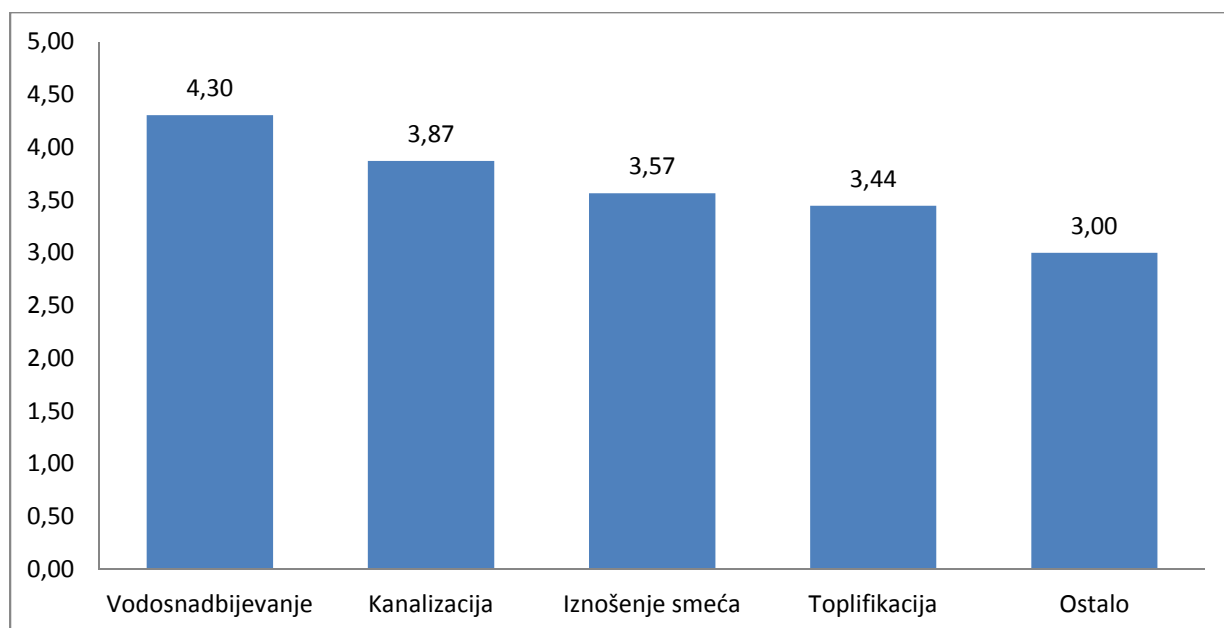
Od ukupnog broja anketiranih privrednih subjekata, njih 9 ili 30% je tražilo informacije od lokalne administracije, 14 ili 46,66% privrednih subjekata nije tražilo nikakve informacije, dok se 7 privrednih subjekata ili 23,33% nije izjasnilo

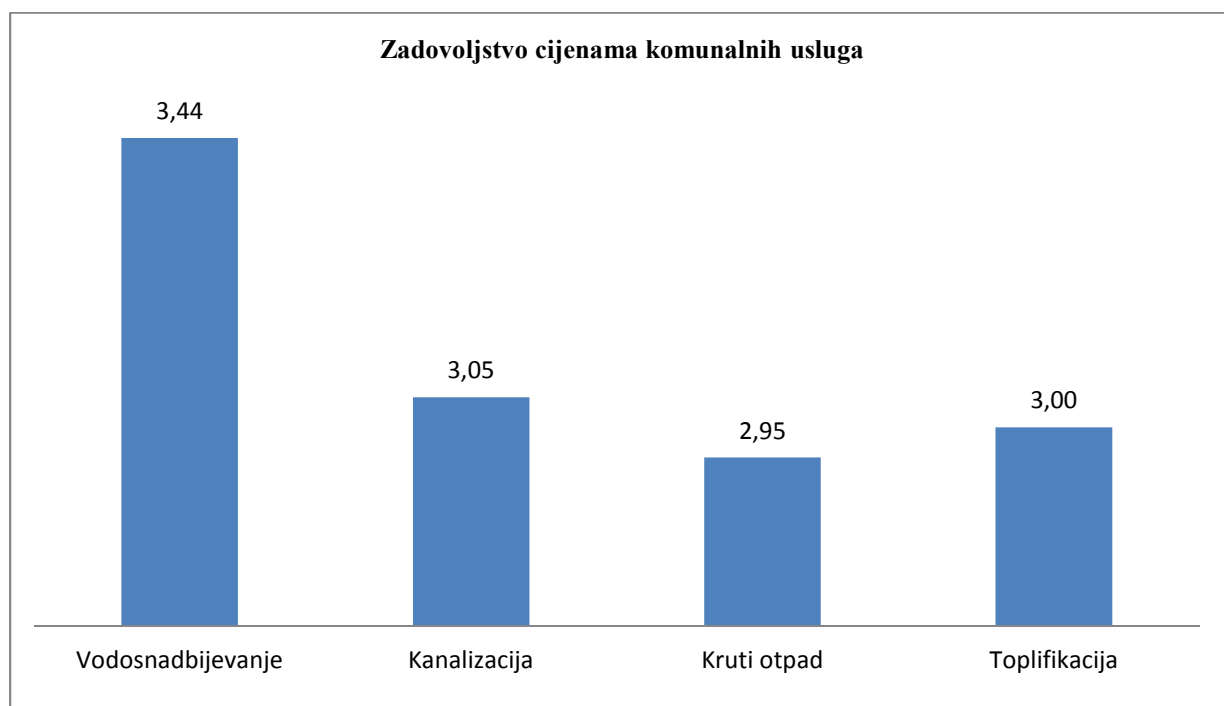
Da li ste ikada koristili neki od postojećih mehanizama za informisanje i/ili žalbe građana i poslovnog sektora o cijeni komunalnih usluga?

6 ili 20% od anketiranih predstavnika privatnog sektora obuhvaćenih anketom je koristilo neki od postojećih mehanizama za informiranje i/ili žalbe građana i poslovnog sektora o cijeni komunalnih usluga, 18 ili 60% poduzeća je odabralo odgovor „NE“, 6 ili 20% preduzeća nije dalo odgovor na ponuđeno pitanje.

Anketirana poduzeća imala su priliku ocijeniti kvalitetu komunalnih usluga što predstavljamo na sljedećem grafikonu:

Zadovoljstvo cijenama komunalnih usluga predstavljeno je na sljedećoj slici gdje je 1 - previsoka cijena komunalnih usluga a 5- zadovoljavajuća cijena komunalnih usluga

Zapažanje : Privatni sektor je zadovoljan pruženim komunalnim uslugama kao i cijenama što je vidljivo iz prosječnih ocjena pojedinih usluga. Bez obzira na srednje zadovoljstvo pruženim uslugama, u ovom području postoji mnogo prostora za poboljšanje i napredak, kroz dijalog privatnog i javnog sektora.

6. INVESTICIJE, INVESTICIONI PLANOVI I RADNA SNAGA

Ovaj dio ankete ispituje investicije i investicione planove preduzeća u svrhu proširivanja proizvodnih kapaciteta, zapošljavanja novih radnika ili planiranja proširenja na druga mjesta izvan grada, u inostranstvu.

Od 30 anketirana privrednika njih 12 odnosno 40 % zakuplje prostori u kojima rade, 14 odnosno 46,66 % su vlasnici prostora u kojim posluju, dok se 4 ili 13,33 % se nije izjasnilo.

Za 20 preduzeća odnosno 60 % ispitanika, imovina koju posjeduju ili zakupljuju je dovoljno velika za postojeći nivo proizvodnje za 4 privredna subjekta ili 13,33 % ta imovina nije dovoljna dok se 6 ili 20 % subjekata nije izjasnilo.

Na pitanje „Da li planirate investicije u cilju povećanja proizvodnje u našem gradu“, 15 preduzeća ili 50 % odabralo je odgovor „DA“, 8 ili 26,66 % odabralo je odgovor „NE“ i 7 ili 23,33 % preduzeća nije dalo nikakav odgovor

Planirane investicije anketiranih predstavnika privrednog sektora do kraja 2018. godine iznose ukupno 1.600.000,00 KM. Od 14 ispitanika koji su naveli da će u bliskoj budućnosti investirati, njih 3 je navelo iznos planirane investicije.

Osim proširenja proizvodnih kapaciteta navedenim ulaganjima su predviđena i otvaranja novih radnih mjesta, tj. 391 do 2019. godine..

Proširenje na druga mjesta izvan grada, u inostranstvu planira 5 privrednika, 17 ispitanika ne planira proširenje van Zavidovića dok njih 8 razmatra mogućnost.

Radna snaga

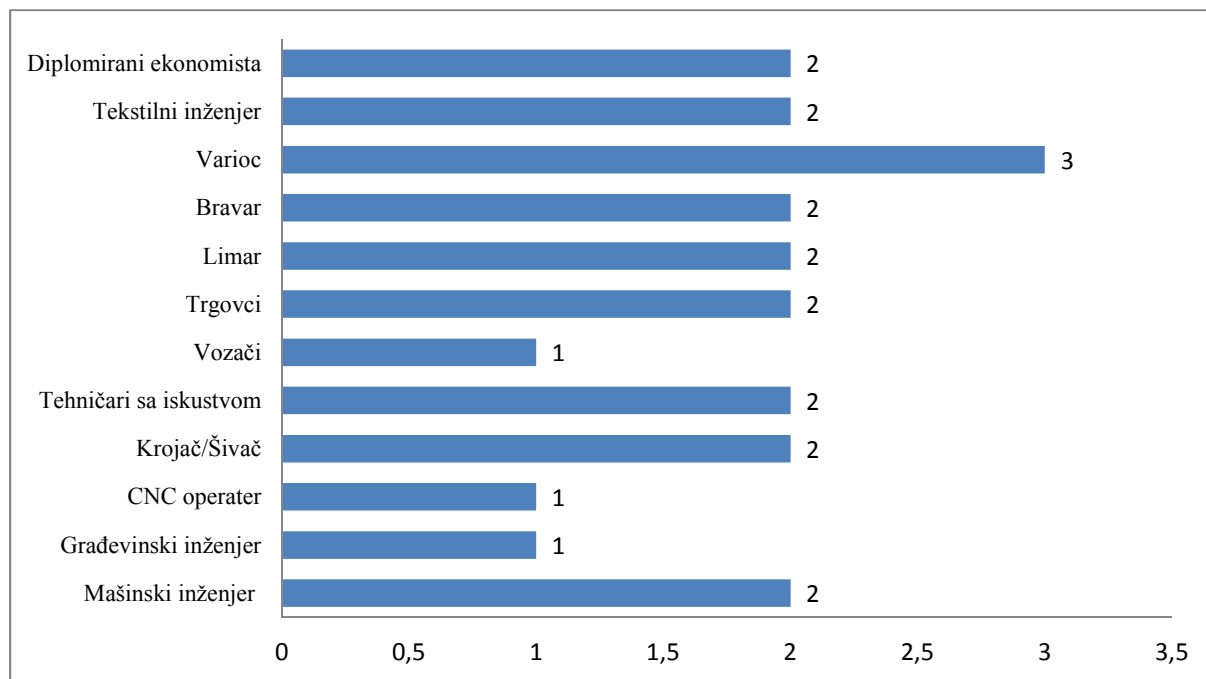
Nisu se svi privrednici izjasnili na pitanja o strukama njihovih uposlenih te stoga ne možemo dobiti tačnu sliku trendova vezano za zapošljavanje stručnih kadrova. Iz tog razloga i broj zaposlenih ne odgovara navedenom broju stručnih sprema. Prvo pitanje vezano je za procjenu broja stalno zaposlenih. U tabeli ispod se nalaze ukupni podaci za 2017. godinu. Na pitanje o broju zaposlenih u 2017. godini odgovorilo je 25 preduzeća, dok na stavku o strukama, 5 firmi nije dalo odgovor.

STRUČNA SPREMA	BROJ ZAPOSLENIH
VSS	192
SSS	775
NK	73
OSTALO	1006
UKUPNO	2046

Na pitanje o problemu sa nedostatkom specifičnih profesija i kvalifikacija koje su bitne za razvoj preduzeća, 11 firmi odnosno njih 36,66 % odgovorilo je sa „DA“ dok je 10 odnosno 30

% odgovorilo sa „NE“, 4 privredna subjekta odnosno 13,33% ispitanih privrednika za sada nema nedostatka specifičnih profesija i kvalifikacija ali očekuju u bliskoj budućnosti.

Najčešći profili radne snage koji će u budućnosti biti potrebni preduzećima su: Tekstilni inženjeri, varioci, bravari, limari, krojači/šivači, mašinski inženjeri te ostali profili radne snage koji su navedeni na slici (Ne uzimajući u obzir broj radnih mjesta)

7. ZAKLJUČAK

Analizom je utvrđeno da oba sektora, javni i privatni trebaju zajednički raditi na stvaranju povoljnog okruženja za poslovanje.

Neophodno je više razmjene informacija između ova dva sektora, kao i primjena mehanizama za uspostavljanje javnog privatnog dijaloga.

Javni sektor mora biti spreman da uvaži primjedbe i prijedloge privatnog sektora i pri tome unaprijedi svoje usluge prema njima, a privatni sektor mora biti više aktivan u procesima lokalnog ekonomskog razvoja koje inicira javni sektor.

Anketa također ukazuje na to da privredni sektor, u većini slučajeva, nije upoznat sa djelovanjem Općine Zavidovići, kao i Razvojne agencije Zavidovići u pravcu poboljšanja poslovnog okruženja. Te je stoga potrebno, češće inicirati poslovne susrete između općinske uprave, Razvojne agencije i Udruženja samostalnih privrednika, a s ciljem razmjene iskustava, praksi i ideja za poboljšanje cjelokupnog privrednog i društvenog ambijenta naše općine.

Efektivni i efikasni načini za poboljšanje trebaju biti predmet javno-privatnog dijaloga, a Općina Zavidovići iskazuje opredjeljenje da sva pitanja od značaja za razvoj zajednice i unapređenje poslovnog okruženja razmatra i rješava kroz rad Privrednog savjeta općine kao i kroz druge vidove formalne i neformalne saradnje sa privatnim sektorom.